

20-May, 2026-yil

**BOLALARDA SARATON KASALLIKLARI KECHISHIDA PEDAGOGIK-
PSIXOLOGIK YORDAM KO‘RSATISH**

Far’ona Davlat universiteti

Tarix fakulteti. Milliy g’oya ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi yo’nalishi talabalari

Mirzoabbosov Subhiddin, Orifjonov Nozirjon G‘ulomov Firdavs

Annotatsiya: *Ushbu maqolada saraton kasalligi bilan og‘rigan bolalarga pedagogik va psixologik yordam ko‘rsatishning muhim jihatlari yoritilgan. Muallif tomonidan kasallikning bolalar psixikasiga ta’siri, ularning ruhiy holatida yuzaga keladigan o‘zgarishlar hamda bu jarayonda pedagog va psixologlarning o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada pedagogik yondashuvning asosiy vazifalari, individual ta’limni tashkil etish, psixologik yordam usullari, jumladan suhbat terapiyasi, o‘yin terapiyasi va art-terapiya kabi usullarning samaradorligi bayon etilgan. Ota-onalar bilan hamkorlik, ularning bola ruhiy holatiga ta’siri ham alohida ko‘rib chiqilgan. Maqola yakunida bolalarning ijtimoiy moslashuvi va rehabilitatsiya jarayonining ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, kompleks pedagogik-psixologik yondashuv bolaning hayot sifatini yaxshilash va uning jamiyatga muvaffaqiyatli moslashuviga xizmat qiladi.*

Kalit so‘zlar: *saraton kasalligi, bolalar salomatligi, psixologik yordam, pedagogik yondashuv, o‘yin terapiyasi, art-terapiya, rehabilitatsiya, ijtimoiy moslashuv, ota-onalar bilan hamkorlik, individual ta’lim, ruhiy qo‘llab-quvvatlash, stressni kamaytirish, motivatsiya, bolalar psixologiyasi*

KIRISH

Hozirgi zamonda bolalar salomatligi jamiyatning eng muhim masalalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa saraton kasalligi kabi og‘ir xastaliklar nafaqat bolaning jismoniy holatiga, balki uning ruhiy rivojlanishiga ham kuchli ta’sir ko‘rsatadi. Kasallik bilan kurashish jarayonida bola o‘zining odatiy hayot tarzidan ajraladi, do‘stlari, maktabi va kundalik faoliyatidan uzoqlashadi.

Shu sababli bunday bolalarga nafaqat tibbiy davolanish, balki pedagogik va psixologik yordam ko‘rsatish ham zarur hisoblanadi. Bu yordam bolaning ruhiy barqarorligini saqlash, ijtimoiy moslashuvini ta’minlash hamda uning hayotga bo‘lgan qiziqishini yo‘qotmasligiga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

Saraton kasalligining bolalar psixikasiga ta’siri

Saraton bilan og‘rigan bolalarda qo‘rquv, xavotir va tushkunlik holatlari tez-tez kuzatiladi. Bola o‘z kasalligini to‘liq anglamasligi mumkin, ammo unda noma’lumlikdan qo‘rquv paydo bo‘ladi. Uzoq davom etadigan davolanish jarayoni esa kayfiyatning pasayishiga olib keladi. Bunday bolalar ko‘pincha tengdoshlaridan ajralib qolganini his qiladi. Natijada yolg‘izlik hissi kuchayadi va ijtimoiy faoliyat pasayadi. Ayrim holatlarda

20-May, 2026-yil

bola o‘z ichki kechinmalarini agressiya yoki befarqlik orqali namoyon qilishi mumkin. Bolaning yoshiga qarab kasallikka bo‘lgan munosabat ham o‘zgaradi. Kichik yoshdagi bolalar vaziyatni o‘yin orqali qabul qiladi, o‘smirlar esa kasallikni chuqurroq anglab, ko‘proq ruhiy bosimni boshdan kechiradi.

Pedagogik yordamning mazmuni va vazifalari

Pedagogik yordamning asosiy maqsadi bolaning ta‘lim jarayonidan uzilib qolmasligini ta‘minlashdan iborat. Shu bilan birga, uning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini saqlab qolish va ijtimoiy faolligini qo‘llab-quvvatlash muhimdir. Bunday bolalar bilan ishlashda individual yondashuv asosiy o‘rinni egallaydi. Pedagog bolaning sog‘lig‘i va imkoniyatlarini hisobga olib, dars jarayonini moslashtirishi kerak. Masofaviy ta‘lim, uyda o‘qitish yoki yengillashtirilgan topshiriqlar bu jarayonda samarali bo‘lishi mumkin.

Shuningdek, baholash jarayonida rag‘batlantirish muhim hisoblanadi. Bolaning har qanday kichik yutug‘ini e‘tirof etish uning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va motivatsiyasini kuchaytiradi.

Psixologik yordamning asosiy yo‘nalishlari

Psixologik yordam bolaning ruhiy holatini barqarorlashtirishga qaratilgan. Bu jarayonda mutaxassis bola bilan muntazam suhbatlar olib boradi va uning his-tuyg‘ularini erkin ifoda etishiga imkon yaratadi. Bu usul ichki bosimni kamaytiradi va ishonch hissini mustahkamlaydi. O‘yin terapiyasi kichik yoshdagi bolalar uchun ayniqsa samarali hisoblanadi. Bola o‘yin orqali o‘z qo‘rquv va xavotirlarini ifoda etadi. Bu uning ruhiy yengillik topishiga yordam beradi. Art-terapiya ham keng qo‘llaniladi. Rasm chizish, ranglar bilan ishlash yoki boshqa ijodiy mashg‘ulotlar orqali bola o‘z ichki kechinmalarini ifoda etadi. Relaksatsiya usullari, jumladan nafas mashqlari va tinchlantiruvchi musiqa, stressni kamaytirishda yordam beradi. Shu bilan birga, bolaga ijobiy fikrlashni o‘rgatish va kelajak haqida umid uyg‘otish ham muhim ahamiyatga ega.

Ota-onalar bilan ishlash

Bolaning ruhiy holati ota-onaning munosabatiga bevosita bog‘liq. Shuning uchun ota-onalarga psixologik maslahatlar berish muhim hisoblanadi. Ular bolaga qanday to‘g‘ri muomala qilishni, uni qo‘llab-quvvatlash usullarini o‘rganishi kerak.

Ota-onalarga o‘z hissiyotlarini boshqarish ham o‘rgatiladi, chunki ortiqcha xavotir yoki qo‘rquv bola ruhiyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Mehr-muhabbat, sabr va ijobiy munosabat esa bolaning tiklanish jarayonida muhim rol o‘ynaydi.

Tibbiy va pedagogik jamoa hamkorligi

Bola bilan ishlashda shifokorlar, psixologlar va pedagoglarning o‘zaro hamkorligi zarur. Shifokorlar davolash jarayonini olib boradi, psixologlar ruhiy qo‘llab-quvvatlashni ta‘minlaydi, pedagoglar esa ta‘lim va ijtimoiy rivojlanishni davom ettirishga yordam beradi.

Bunday kompleks yondashuv bolaning har tomonlama rivojlanishini ta‘minlaydi va davolanish samaradorligini oshiradi.

Ijtimoiy moslashuv va rehabilitatsiya

20-May, 2026-yil

Davolanish jarayonidan keyin bolani jamiyatga qayta moslashtirish muhim bosqich hisoblanadi. Bola maktabga qaytishga, tengdoshlar bilan muloqotni tiklashga va o‘ziga bo‘lgan ishonchini qayta shakllantirishga muhtoj bo‘ladi. Bu jarayonda pedagoglar va psixologlar bolaga moslashishda yordam beradi. Qo‘llab-quvvatlovchi muhit yaratish orqali bolaning ijtimoiy faolligi asta-sekin tiklanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bolalarda saraton kasalligi kechishida pedagogik va psixologik yordam ko‘rsatish davolash jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Bola nafaqat tibbiy davolanishga, balki ruhiy qo‘llab-quvvatlashga ham muhtoj. To‘g‘ri tashkil etilgan pedagogik va psixologik yordam bolaning hayotga bo‘lgan ishonchini saqlab qoladi, uning ijtimoiylashuviga yordam beradi va kelajakka umid bilan qarashiga imkon yaratadi.

